

Akatsa, ikasbide

- Sekuentzia honetan egokitasunaz eta akatsez hitz egiten duen Andoni Egañaren testu bat irakurriko dugu.
- Testuaren ulermenari eta egokitasunari erreparatuko diegu; halaber, hausnarketa egingo dugu testu-antolatzaileen funtzioez eta horien erabilera okerraz.

Adimen artifizialak sortutako irudia

TALDEAN

Irakurri aurretik

1. Zuzen ala egoki?

Testua irakurri aurretik, elkartu binaka eta erreparatu sekuentziako irudiari. Deskribatu labur irudian zer ikusten den, eta esan zer nabarmenduko zenuket.

Binaka zaudetela, idatzi EGOKITASUNA hitzaren definizioa, eta eman adibide bat. Horretarako, saiatu sekuentziako irudia erabiltzen.

Bukatzeko, idatzi, bion artean, zein den zuen ustez ZUZENTASUNAREN eta EGOKITASUNAREN arteko desberdintasuna.

Komentatu erantzunak talde handian. Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

BAKARKA

Irakurri bitartean

2. Zer dio Andoni Egaña?

Irakurri testua eta erantzun hurrengo orriko galderei.

berria
HITZ ETZANAK

Gure akatsak

Andoni Egaña
2025eko ekainaren 5a

Historiari buruzko testu bat. Baina ChatGPTk sortua. Hura irakurri, hango datuak zuzenak ziren begiratu, eta akatsik bazen, akats horiek detektatu behar zituzten selektibitateko ikasleek, herenegun, azterketa batean.

Ez zait ideia txarra iruditzen. Etorkizun hurbilean garatu beharreko gaitasuna izango da. Ikas dezatela makinaz baliatzen baina aldi berean zuhur eta ia mesfidati jokutzen. Gainera, akatsa aurkitzen duenak badaki zerbaite...

Nik, makinarena ongi iruditu arren, gure akatsetara joko nuke. Edo egokitasun ezera, zehazkiago. Azterketa laburra jarriko nieke, Euskarari, esaterako. Duela gutxi gisa honetako eskela bat ikusi nuen: «Manolo Tejerina Azpiroz. Atzo zendu zen 84 urterekin. Emaztea: Kontxita Ruiz; semea: Josu eta Miren; bilobak: Aner, Aintzane eta Garazi. Aita ona. Aitona maitagarria. Halaber, gizon zintzo eta atsegina. Legazpin, 2025eko ekainaren 3an». Zer detektatuko lukete eskelako testu labur horretan egungo 17-18 urteko ikasleek? Konturatuko lirateke eskela batean halaber emozio ororen aurkako artefaktu bat dela? Aita ona, aitona maitagarria eta gainerako denak desaktibatzen dituen lehergailu bat dela halaber jabetuko al lirateke? Erantzuna ezezkoa bada, gurea da errua. Azken oharra: gaur esan dezaket atzo neskato batek azterketa irteeran esan zuen gauza bera: «El iritzia no me ha salido muy bien».

BAKARKA
1. Zer dio testuak adimen artifizialaren erabilerari buruz?

- a) AA akatsak identifikatzen ikasteko lagungarria dela.
- b) AAK sortutako testuen edukia egia dela egiaztatzen jakitea beharrezkoa izango dela.
- c) AA testuak sortzeko erabiltzea arriskutsua dela, akatsak egiten dituelako.

2. Zer adierazi nahi du egileak “akatsak aurkitzen dituenak badaki zerbait” dioenean?

- a) Akatsak detektatzea ezagutzaren froga dela, izaera kritikoaren seinale.
- b) Akatsak egitea arraroa dela eta ekidin behar dela.
- c) Adimen artifizialak beti gizakiak baino akats gehiago egiten dituela.

3. Zein da “halaber” hitzaren inguruan azpimarratzen duen arazoa?

- a) Hizkuntzaren aberastasuna erakusten duela.
- b) Ez dela gramatikalki zuzena eta baztertu behar dela.
- c) Eskelan lekuz kanpo dagoela, hotzegia delako eta emozio-adierazpena ahultzen duelako.

4. Zein da testuaren ideia nagusia?

- a) Historiako testuetan beti daude akatsak, eta horiek bilatzen jakin behar da.
- b) Ikasleei akatsak aurkitzen irakastea ondo dago, baina hizkuntza egoki erabiltzen ere irakatsi behar diegu.
- c) Gure akatsik nabarmenena da gazteei eskelak egoki nola idatzi ez irakastea.

Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

TALDEAN

Elkartu hiru edo lau taldeetan, eta egin solasaldia testuak aipatutako kontuei buruz. Horretarako, gidoi gisa, galdera hauek erabil ditzakezue:

- 1. Zuen ustez, zertan eta zergatik jokatu behar da zuhur eta mesfidati adimen artifizialaren tresnak erabiltzean? Zer arrisku eta zer abantaila ikusten dizkiozue adimen artifiziala ikasteko erabiltzeari?
- 2. Garrantzitsua iruditzen al zaizue akatsak aurkitzen jakitea? Zergatik?
- 3. Zuen esperientziaren arabera, zein akatsek lagundu dizuete gehien ikasten?

Adwindows-14f8715lbtU-unsplash

BAKARKA

3. Erreparatu hizkuntza-edukiei

Erreparatu testuaren pasarte honi, eta erantzun galderei.

«Manolo Tejerina Azpiroz. Atzo zendu zen 84 urterekin. Emaztea: Kontxita Ruiz; semea: Josu eta Miren; bilobak: Aner, Aintzane eta Garazi. Aita ona. Aitona maitagarria. **Halaber**, gizon zintzo eta atsegina. Legazpin, 2025eko ekainaren 3an». **Zer detektatuko** lukete eskelako testu labur horretan egungo 17-18 urteko ikasleek? Konturatuko lirateke eskela batean halaber emozio ororen aurkako artefaktu bat dela? **Aita ona, aitona maitagarria eta gainerako denak desaktibatzen dituen lehergailu bat** dela halaber jabetuko al lirateke?

chase-clark-T69h1_YfR-w-unsplash

1. Zer tonutan dago idatzia eskela (serioa, hurbila, informala, intimoa...)? Zer giro sortzen du? Zer hitzek adieraz dezakete hori?
2. Zein da eskelaren helburua?
3. Zer dio egileak **halaber** hitzari buruz? Ados al zaude? Zergatik?
4. Zer funtzio betetzen du, zure ustez, **halaber** hitzak testuan? Zer adierazteko erabili da?
5. Azaldu, zure ustez, zergatik den desegokia **halaber** hitza eskelaren testuinguruan.
6. Zergatik uste duzu ematen diola Andonik halako garrantzia egokitasunari? Akatsak identifikatzea baino garrantzitsuagoa iruditzen zaizu?
7. Nola berridatziko zenuke eskela, egokiagoa izan dadin?

Elkartu hiruko taldeetan, eta partekatu erantzunak, hausnarketak eta zalantzak. 8. orrialdean duzue azalpena.

Irakurri ondoren

TALDEAN

Eskelan, **halaber** oker zegoen, desegokia zelako testuari eransten zion tonua (egokitasuna); baina gerta daiteke lokailuak oker egotea, testuan ez direlako beren funtzioa betetzen ari (zuzentasuna). Hortaz, orain lokailuen funtzioari erreparatuko diozue.

4. Gramatika-detektibeak

Aztertu esaldiak, eta antolatu dagokien ordenan, lokailuen funtzioa eta testuaren esanahia kontuan izanda.

1. Euskararen ezagutza gero eta handiagoa da gazteen artean.
2. Izan ere, gazteek ikasitakoa praktikan jartzeko eta harremanak euskaraz egiteko eremuak behar dituzte.
3. Hori dela-eta, eskolatik kanpo euskarazko aisialdi-eskaintza izatea garrantzitsua da.
4. Hala ere, erabilerari dagokionez, aisialdian gaztelania da nagusi.

Orain, erantzun galderei eta saiatu ondorioak ateratzen:

1. Zer gertatzen da testu batek lokailu okerrak baditu?

2. Zer arrisku sortzen da lokailuak gaizki erabiliz gero?

Bi jardueren erantzun zuzenak 8.-9. orrialdeetan daude.

husain-mrQ0eTaWUw4-unsplash

5. Testuak lotzeko

TALDEAN

Hiruko taldeetan zaudetela, aztertu zer funtzio betetzen ari den lokailu bakoitza testuan; horren arabera, erabaki zuzen ala oker dagoen. Oker badago, proposatu beste bat testua hobetzeko, eta eman aldatzeko argudioak.

Lehenik eta behin, ikasteko motibazioa funtsezkoa da. **Hala ere**, nire ustez garrantzitsuena da hizkuntzak ikasteko estrategiak izatea. **Adibidez**, lagungarria izan daiteke ordutegi txukuna prestatzea, astean hainbat ordu ikasketetara eskaintzeko.

Bestalde, nik maiz erabiltzen ditut hiztegia lantzeko aplikazio digitalak. Horietan ikasitako hitzak zerrendetan gordetzen dira eta errepikapenen bidez barneratzen ditut. Estrategia hori oso eraginkorra izan da nire ikas-prozesuan, batzuetan, **hortaz**, gogaikarria izaten da. **Izan ere**, horri esker hitz berriak eguneroko testuinguruetan erabiltzeko gai izan naiz.

Bestetik, ikaskideekin hitz egitea eta joko interaktiboak erabiltzea oso baliagarria suertatzen da, nik, behintzat, ahozko jarduna landuz hizkuntza-gaitasuna azkar hobetu dut. **Ondorioz**, nire jarduerarik gustukoenak dira taldekako ahozko jarduerak. **Horregatik**, uste dut praktika horiek hizkuntzaren ikaskuntza bermatzen dutela.

1. Hala ere →

2. Adibidez →

3. Bestalde →

4. Hortaz →

5. Izan ere →

6. Bestetik →

7. Ondorioz →

8. Horregatik →

GOGORATU!!!

Lokailuen funtzioak:

1. Informazioa **gehitzea**
2. Informazio bat ala beste bat **hautatzea**
3. **Aurkako ideia** adieraztea
4. **Ondorioa** adieraztea
5. **Kausa** adieraztea

Erantzun zuzenak 9.-10. orrialdeetan daude. Informazio gehiago nahi baduzu, ikusi: Andres Alberdi, *Oinarrizko gramatika*, 199.-202. or.

BAKARKA

6. Akatsak ikas-prozesuan

Idatzi 150 hitz inguruko testua akatsek ikas-prozesuan duten egitekoari buruz. Horretarako, irakurri arretaz testuingurua eta egitekoa. Baina ADI!, testua lotzeko, gutxienez 5 lokailu erabili beharko dituzu.

Testuingurua: Euskara ikasten ari diren gazte eta heldu askok uste dute akatsak egitea porrota dela. Hori dela-eta, eta zure esperientziaren eta iritziaeren berri emateko asmoz, erabaki duzu euskaltegiko aldizkarian idaztea.

Egitekoa: Idatzi euskaltegiko ikaskideentzako aldizkari digitalean **ikaskideei zuzendutako iritzi-artikulua**, zure esperientziaren berri emateko eta kideei ikas-prozesuan laguntzeko.

Azaldu zergatik uste duzun akatsak detektatzea eta horietatik ikastea garrantzitsua dela. **Esan** zein akatsek lagundu dizu(te)n gehien ikas-prozesuan, eta **adierazi** kideei zergatik den garrantzitsua egokitasuna ere zaintzea.

gaelle-marcel-L8SNwGUNqbU-unsplash

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Hartu ikaskidearen testua eta azpimarratu erabilitako lokailuak. Aztertu egokiak diren eta dagokien funtzioa betetzen ari diren. Hala ez bada, testua hobetzeko proposamenak egin kideari. Azkenik, ikaskideak zuri egindako oharrrak kontuan hartuta, zeure testuaren bertsio hobetua idatzi eta eman irakasleari, hark feedbacka emateko.

ERANTZUNAK

1. Zuzen ala egoki?

Egokitasuna: testuinguruarekiko eta testuarekiko egoki jardutea. Nori eta zertarako zuzentzen zaion nabaritzea, gaiaren nolakoa kontuan izatea, erregistro-mota, testu-generoa eta tonua zuzen aukeratu eta erabiltzea.

Zuzentasuna: zuzentasunez aritzea. Hau da: alderdi morfosintaktikoari (gramatika, ortografia...) dagozkion formak eta egiturak zuzen erabiltzea. Biak dira beharrezkoak, baina komunikazio arrakastatsua egokitasunean dago. Izan daiteke zerbait zuzena baina desegokia/okerra.

2. Zer dio Andoni Egañak?

1-b; 2-a; 3-c; 4-b.

3. Erreparatu hizkuntza-edukiei

“Halaber” lokailuak informazio neutro edo gehigarri bat eransten du eskelan, non eta emozioa eta hurbiltasuna adierazi nahi diren testuinguruan (aita ona, aitona maitagarria). Eskela tonu formal baina intimoan idatzita dago. Hortaz, lokailua testuinguru horretan hotzegia, burokratikoegia geratzen da. Horregatik da desegokia; Egañak dioen bezala, emozioa deskribatzen delako. Alternatibak: eta, elipsia, baita... ere (lokailu soilagoak, mezua zuzenagoa gerta dadin egokiagoak dira).

4. Gramatika-detektibeak

1; 4; 3; 2.

Euskararen ezagutza gero eta handiagoa da gazteen artean. Hala ere, erabilerari dagokionez, aisialdian gaztelania da nagusi. Hori dela-eta, eskolatik kanpo euskarazko aisialdi-eskaintza euskaraz izatea garrantzitsua da. Izan ere, gazteek ikasitakoa praktikan jartzeko eta harremanak euskaraz egiteko eremuak behar dituzte.

Zer gertatzen da testu batek lokailu okerrak baditu? Diskurtsoa hautsi egiten da, zail egiten da ideia nagusiak eta osagarriak bereiztea. Irakurleak ez du erreferentzia logikorik aurkitzen, testua ez baitago ondo kohesionatua.

ERANTZUNAK

Zer arrisku sortzen da lokailuak gaizki erabiliz gero? Gaizki erabiliz gero, testua ez da behar bezala ulertuko ideiak ez direlako ondo lotuta egongo, eta nahastea sortuko da; gainera, testuaren tonuan edo asmoan eragin dezake, eta, hala, nahi gabeko eragina sortu (ikusi "halaber").

5. Testuak lotzeko

- **Hala ere → zuzen** erabili da, aurrekoarekiko kontraste edo oposizioa markatzeko elementu gisa erabili baita.
- **Adibidez → zuzen** erabili da, aurretik aipatutako estrategia-mota bat izan daiteke-eta.
- **Bestalde →** testuinguru horretan ez da bigarren ideia paralelo bat azaldu, baizik eta aurrekoaren jarraipen bat. Hortaz, egokiagoa litzateke "Horrez gain", esaterako.
- **Hortaz →** Oker dago, hurrengo datorrena ez baita aurrekoaren ondorioa, testuinguru horretan aurkaritzako lokailua beharko genuke, kontrastea edo oposizioa markatzeko, esaterako "ordea".
- **Izan ere →** Oker dago, hurrengo datorrena ez baita aurrekoaren kausa, kasu honetan ere kontrakotasuna adierazi beharra daukagunez, aurkaritza adierazteko lokailua beharko genuke, esaterako "Baina".
- **Bestetik →** paraleloan doazen ideiak ez dira benetan kontrajarriak kasu honetan. Alternatiba egokiagoa litzateke honako hau: "Horretaz gain".
- **Ondorioz eta Horregatik →** batera ezarri dira, baina esangura logikoan nahasketa dago: bata ondorio orokorra da, bestea kausa. Egokiago: lehenengo "Horregatik", eta gero, bukatzeko, "Ondorioz".

ERANTZUNAK

Lehenik eta behin, ikasteko motibazioa funtsezkoa da. **Hala ere**, nire ustez garrantzitsua da hizkuntzak ikasteko estrategiak izatea. **Adibidez**, lagungarria izan daiteke ordutegi txukuna prestatzea, astean hainbat ordu ikasketetara eskaintzeko. **Horrez gain**, nik maiz erabiltzen ditut hiztegia lantzeko aplikazio digitalak. Horietan ikasitako hitzak zerrendetan gordetzen dira eta errepikapenen bidez barneratzen ditut. Estrategia hori oso eraginkorra izan da nire ikas-prozesuan, batzuetan, **ordea**, gogaikarria izaten da. **Baina**, horri esker hitz berriak eguneroko testuinguruetan erabiltzeko gai izan naiz.

Gainera, ikaskideekin hitz egitea eta jolas interaktiboak erabiltzea oso baliagarria suertatzen da, nik behintzat ahozko jarduna landuz hizkuntza-gaitasuna azkar hobetu dut. **Horregatik**, nire jarduerarik gustukoena dira taldekako ahozko jarduerak. **Ondorioz**, uste dut praktika horiek hizkuntzaren ikaskuntza bermatzen dutela.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Zerbaitez baliatu. Zerbait erabiltzea helburu baterako.

Zuhur jokatu. Gauzak zentzuz pentsatu ondoren aritu.

Halaber. Testu-antolatzailea. Emendiozkoa, gehitzeko erabiltzen da.

Jabetu. Konturatu, ohartu.